

Izhaja v Trstu vsak
petek popoldne —
Uredništvo in upravišstvo
ulica Boschetto št. 5. II. nad.
— Telefon št. 1570 —

Delavski List

Posamezna številka

6 vin.

Inserati po dogovoru.
Naročnina za celo leto
4.20 K., pol leta 2.10 K.,
četrt leta 1.05 K. - Ino-
zemstvo več poštnina.

Glasi slovenskih socialistov na Primorskem.

Mi in liberalizem.

I.

Več nego ves klerikalizem je naredil
socialni demokraciji kot politični stranki
škodo liberalizem na Slovenskem.

Klerikalizem nam je bil že od nekdaj
sovražnik na vseh poljih. Poznali smo ga in
ni nam bilo težko ubrati taktiko proti
njemu. Njegove mamljive besede in blesteče
obljube niso pri nas nikoli našle odneva.
Saj nam je bilo znano, izdajna, da kleri-
kalne stranke smatrajo boj z liberalnimi
in sličnimi strujami le za nekaj prehodnega,
za nekakšen uvod v boj s socialno demo-
kracijo. Mahnič je v svojem R. Kat. vedno
povdarjal, da bo končna in odločilna bitka
ona med klerikalizmom in demokratičnim
socializmom. In kaj drugega oznanja dr.
Krek v svojih člankih in govorih? On
zastopa mnenje, da je treba najprej streti
liberalizem in njegove politične reprezen-
tante že zaradi njegove površnosti in brez-
načelnosti, katere sama opravičuje trditev,
da je liberalizem, kot političen pojav
škodljiv narodovi celokupnosti. Liberalizem
pri nas ni nič globokega, nič odločnega;
liberalizem je pri nas le polovičarstvo v
vseh ozirih. Zato je imel Mahnič prav, ko
je pobijal liberalizem med posvetnjaki in
liberalni katolicizem med kleriki. Hotel je
imeti jasnost, liberalizem pa se ji je izogibal
in vedno bil kakor kača, ki taji noge. —
Dr. Mahnič in dr. Krek dobro vesta, da
bo boj s socialnodemokracijo, kot edino
opravičeno nositeljico socialističnih idej,
boj za načela, odločen boj med dvema sve-
tovnima nazoroma.

Ali je liberalizem zmožen takega boja?
Načela nikoli niso polovičarska, vedno
zahtevajo jasnega odgovora: da ali ne!
Liberalizem nima poguma, da odkrito
spoznava in zagovarja svoje ideale; že
zato mu odrekamo zmožnost za resen boj
s klerikalizmom; že zato celo trdimo, da
pri nas liberalizem ne predstavlja nobenega
svetovnega naziranja — filozofskega prav
gotovo ne.

Ali je liberalizem pri nas že kedaj resno
nastopil proti klerikalizmu? In sicer nastopil
iz svoje volje, iz lastne inicijative, ne da
bi ga bila šele prisilila k boju klerikalna
oblastnost?

Tega še nismo doživeli.

Kar smo videli, je bil liberalizem v po-
litičnem in kulturnem boju s klerikalizmom
še vedno pasiven; nikdar ni napadal sam,
vedno je bil le v defenzivi. Kdor pa v
političnem boju, t. j. v boju za praktično
ujavljenje kakšne ideje nima poguma za
ofenzivo, marveč le čaka, da se bo branil
pred nasprotnikovimi napadi, ne bo nikdar
zmagal in če bi tudi zastopal najpravičnejšo
stvar na svetu. Zakaj vara se, kdor meni,
da pravična stvar zmagata samo s svojo
notranjo močjo; tudi za pravično stvar je
treba odločnih bojnikov, ki ji do zmage
pomagajo.

Kolikokrat je liberalizem imel že krasne
prilike, da se je zamogel pozitivno uveljaviti,
in ne le z negacijo nasprotnega dela; toda
dosledno jih je vse zamudil!

Nasprotno pa, kakor kaže vsakdanjega
življenja izkušnja, je klerikalizem porabil in
do dna izkoristil vsako priložnost, o kateri
je mislil, da svoje korenine lahko še globlje
zapiči v našo zemljo in v naše ljudstvo.

Ali je tedaj stranka, ki se vedno le
brani in umika pred sovražnikom, sposobna
za zmagovit boj? Ali je liberalizem sposo-
ben za boj, ki bi mogel uničiti klerikalizem
in njegovo stremeljenje?

To vprašanje je rešeno za nas tako, da
vzpričo mnogo dejstev ne moremo prisojati
liberalizmu potrebne energije za boj s takim
nasprotnikom, kot je klerikalizem.

In vendar je mnogo sodrugov bilo pri
lanskih državnozborskih in letošnjih dežel-
nozborskih volitvah, kateri so mislili, da
je nujno in neizogibno treba, da se socialno
demokratska stranka vojskuje za liberalne
kandidate proti klerikalnim. Njih nasprotje
do klerikalizma je bilo tako ostro, da so
mislili, da se bojujejo proti tej struji, če
podpirajo liberalne kandidate, a so hkratu

prezrli dejstvo, da liberalizmu manjka
potrebne moči za antiklerikalni boj.

Kako sijajno se je dokazalo baš v državnem
zboru! «Edinostarjem» teče že par let
voda v grlo zaraditega, ker mlajši kaplani
uvajajo v njih politično domeno kranjsko
klerikalno srtemljenje. *Rybar* je poglavar
«Edinostarjev» — in ali ste čuli že
kdaj; da bi bil *Rybar* nastopil odkrito
proti tržaškim mladim klerikalcem? Za
«slogo» se skriva, ki je že davno nikjer
več ni! *Laginja* je celo tak politični talent,
da zna zatajiti svoje nasprotstvo do kranjske
klerikalne politike tako temeljito, da sedaj
izvoliti za podpreds. III. katoliškega shoda
v Ljubljani. Na Dunaju je v klubu, ki mu
«Slovenec» očita liberalizem, torej rečeno
po kranjski: brezverstvo; doma pa vodi
katoliške shode! In *Hribar* ljubljanski:
v Ljubljani izvoljen na izrečno protikleri-
kalen program — na Dunaju podpisuje
krščanske reverze... in ob vsaki priliki,
ko bi moral po programatičnih načelih
glasovati proti klerikalizmu, beži iz zbornice.
V Ljubljani je načelnik liberalne stranke,
na Dunaju sedi med samimi ljudmi, ki
največ radi osebe dr. Šusteršiča niso vstopi-
pili v klerikalni «Slovenski klub». Jasneje
in žalostneje se dvoličnost in polovičarstvo
liberalizma na Slovenskem pač ne moreta
več kazati!

Gotovo je, da potemtakem nikogar več
že ne more iznenaditi trditev. Da se libe-
ralci v praktičnem političnem življenju
obračajo celo proti onemu, kar nazivljejo
svoj «program». Ako pa niti svojih načel
ne zagovarjajo, ako niti svojega programa
ne poskušajo realizovati v praksi — kako
naj jim kdo verjame, da je njih antikleri-
kalizem nekaj načelnega in da so njih
cilji v boju proti klerikalizmu resni in
pošteni? Če v svoji hiši ne gospodarim
vzorno, kako naj bom v javnosti vzoren
gospodar?

II.

Liberalizem — kot povedano — ne bo
uničil klerikalnega zmaja, ker sam sebi ni
zvest, ker nima poguma za odkrit boj in
ker se ne upa bojevati s sredstvi, ki se z
njimi more klerikalizmu pod kožo.

Liberalizem tudi zato ne more biti v tem
boju zmagovalce, ker je njegov nasprotnik
že v priori neprimerno močnejši, zlasti za-
radi svoje enotnosti v načelih in v enotni
filozofski podlagi. Kaj pa producira pri
nas liberalizem na duševnem polju? Samo
na časopisje more pokazati; samostojne
znanstvene publikacije ne da od sebe. —
«Ljubljanski Zvon» pišejo takorekoč iz
večine protiliberalci ali vsaj neliberalci;
druge pa ničesar, kar bi pričalo o kakšni
duševni potenci liberalizma na Slovenskem.
Ali naj iščemo duševnih zakladov po «Ed.»,
«Soči», «Slov. Narodu»...

Že iz tega pa nujno sledi, da ne bi bilo
pametno vezati se z liberalizmom in skle-
pati z njim kakršnekoli kompromise. S
stranko, ki nima tvorivne moči v sebi, se
ni zdravo družiti!

Toda če bi sklepali kompromise z libe-
ralizmom, kakšne koristi more iz tega za-
jemati socialna demokracija?

Ena, in sicer navidezna, korist bi bila, da
bi se socialna demokracija potem lažje bo-
rila zoper klerikalizem. Drugače pa ne
vidim iz teh kompromisov niti navideznih
koristi za nas!

Socialno demokracijo bi liberalno polo-
vičarstvo le oviralo v načelnem boju proti
klerikalizmu. Sicer pa liberalizem v obče
še nikoli ni bil odkritosrčen sobojevnik.
Tudi ni mogel biti — — — Zakaj
socialno demokratska stranka je razredna
stranka. Delavska stranka. Liberalci trdijo,
da zastopajo buržoazijo. Koliko pa je pri
nas buržoazije? Ni je, da bi pihnil vanjo!
In koliko je delavskega razreda? Skoro
vse, kar se imenuje Slovence. Pot logičnega
razvoja kaže, da se mora socialna demokra-
cija razširiti med vsem našim narodom. —
Čimpreje se iztrebijo razne plevle, ki ote-
žujejo zdravo rast naroda, tem hitreje se
bo socialna demokracija splošno uveljavila.

Izza zadnjih volitev se je tudi iznovič
pokazalo, da ima socialna demokracija samo
škodo, ako se spušča v kompromise z li-

beralnimi strankami. Kje stoji zapisano, da
mora iti socialno demokratska stranka v
ogoj za liberalnega kandidata, če je s kle-
rikalnim na pr. v ožji volitvi? Saj nas
mnogo ne briga; da bi izbirali. In v istini
nimamo ničesar izbirati, kajti oba sta nam
nasprotna liberalci in klerikalci. Čemu bi
potem sebi v škodo vlekli iz vode libe-
ralca, če ga slučajno hoče klerikalci uto-
piti? Ali se ni celo pripetilo na Kranjskem
ob zadnji volilni reformi, da se je napol
mrtvi n s socialistično pomočjo oživiljeni
liberalizem kar domenil s klerikalci za
volilno reformo, po kateri socialisti še ne
bodo mogli do besede? Brata sta se našla
in skupno udarita proti socializmu. Kar se
z drugimi besedami imenuje «liberalna
zahvala za pomoč» in «izpolnitev liberalnih
obljub»!

Česa drugega nas uče goriške deželno-
zboreske volitve? Najpreje prosi liberalci,
naj se mu izpelje voz iz gnoja, potem ko
spravi v malho politični uspeh, pa taji, da
je bil rešen s socialistično pomočjo. Kar
se tudi imenuje «liberalna hvaležnost»!

A čemu bi navajal še vzglede? Saj ko-
likor poznam jaz razmere med liberalci in
socialnimi demokrati, moram reči, da so li-
beralci še vedno snedli dano besedo in da
ničesar niso izvršili, kar so preje obetali
socialni demokraciji.

Ali je še kje človek med socialisti, ki
bi se mogel navduševati za kompromise z
liberalci, pa četudi samo v taktiki?

Treba je pa povdariti, da je socialno
demokratska stranka na Slovenskem sa-
mostojna politična stranka, in da kot taka
ni vezana niti dolžna iz kakšnega sovražstva
proti klerikalizmu prihajati liberalcem v
sili na pomoč zoper črno vojsko. Socialna
demokracija je že dovolj zrela tudi pri nas,
da neodvisno sklepa o svojem političnem
nastopanju, upošteva pri tem zgolj svoje
koristi. In te koristi — kakor dokazano —
nikjer ne velevajo, da se v boju zoper
klerikalce mora iti z liberalci! Kdo pa je
še videl pametno politično stranko, da bi
bila urejevala svojo taktiko ne z ozirom
na lastne interese, ampak na interese tuje
stranke? Če za liberalce velja: — srajca
je bližja nego kozuh, sme isto morda
veljati tudi za nas.

Pa — oglasil se bo kak prijatelj libe-
ralcev med sodrugi: potem bi zavladal
klerikalizem na celi črti po Slovenskem,
če bi mi ne podpirali liberalcev.

Prijatelj, kje pa na Slovenskem ne vlada
klerikalizem že danes? In kdo je zakrivil,
da vlada? V prvi vrsti liberalizem s svo-
jim načinom bojevanja, v drugi vrsti kle-
rikalno smotreno delo. In tudi če že ne
bi vladal klerikalizem, se mu ne da ubra-
niti, da zavlada za nekaj časa. Ako ne bi
bili liberalci spali skozi 30 let, ko še kle-
rikalci niso znali politično se organizirati
in delati, ali pa če bi bila pred 30. leti
imela socialna demokracija na Slovenskem
toliko moči, kot je ima danes, bi do te
vlade ne bilo prišlo nikoli. Tako pa dru-
zega ne preostaja, nego s tem računati.

Dr. D.

Novo Slovanstvo

S vso resnostjo, kar ji je še ostalo od
neresnega boja zoper socialno demokracijo,
je priobčila „Edinost“ glavne ideje iz članka,
ki ga je napisal češki sodrug F. V. Krejčí
v socialistični reviji „Akademie“ o *novoslo-
vanstvu*. Namen „Edinosti“ ni bil, seveda,
da bi podučila svoje čitatelje o neosla-
vizmu ampak da bi dokazala zopet enkrat
nekaj česar ne obstoji. Dokazati je hotela,
da je stališče češke socialne demokracije
napram Slovanstvu popolnoma drugačno in
pravičnejše nego ono, ki ga zavzema jugosl.
socialna demokracija. Zato nam na koncu
članka prav po očetovsko priporoča naj
pojdemo v šolo k češkim sodrugom. Pri-
poročilo „Edinosti“ je seveda odveč. Ju-
goslovanska socialna demokracija šteje v
svojih vrstah takod odlične osebe, ki ne po-
trebujejo nobenih navodil glede stališča, ki
ga imajo zavzeti napram eni ali drugi

stvari, ki prihaja v poštev pri naši stranki;
najmanj pa potrebujejo priporočil tržaške
„Edinosti“.

Članek sodruga Krejčí-ja je napisan s
stališča razmer v katerih živi češka socialna
demokracija in ni nobena oficijelna izjava
o stališču, ki ga zavzemajo češki sodrugi
napram novo Slovanstvu. Saj pravi Krejčí
sam, da «današnje *indiferentno* prisostvo-
vanje strani soc. demokracije pri poskusih
za slovansko zblizanje, more imeti le pomen
previdne reserve nikakor pa ne principijel-
nega zavračanja slovanske ideje». Nesmi-
selno je tedaj govoriti o oficijelni izjavi o
stališču stranke, ki prisostvuje slovanskemu
zblizanju indiferentno s previdno reservo.
In če so češki sodrugi indiferentni in re-
servirani, zakaj bi ne bili tudi mi slovenski
socialisti, ki imamo zato, kakor bomo do-
kazali, še upravičenejša razloga. Iz članka
sodruga Krejčíja ni prav nič razvidno, da
se češka socialna demokracija spretno
podreja neizogibnemu procesu nacionalizma,
kakor pravi „Edinost“, ampak sodr. Krejčí
pravi, da je to novo Slovanstvo produkt
ruske revolucije, torej produkt naprednih
tendencij in ne nazadnjaških. Med nami
rečeno, je to indirekten produkt socialne
demokracije, ki je igrala in igra v ruski
revoluciji in v naprednih tendencijah go-
tovo veliko večjo — če ne izključno —
ulogo nego vse slovansko navdušenje. In
katera stranka je več nego socialna de-
mokracija prispevala nivelizacijski tendenci
današnje civilizacije, ki je v prospek Slo-
vanstvu ker ista odstranjuje one ostanke
starega duha, ki so poprej tvorili med
poedinimi rodi neprekorajljive jezove. Med
slovanskimi narodi in posebno na Slovenskem
je menda socialna demokracija edina
stranka, ki deluje, da se odstranijo ostanki
starega duha v katerem žive še vse slo-
venske liberalne stranke. Sodruga Krejčí je
tedaj dokazal, da se v vprašanju slovanstva
bližajo meščanske stranke ideji, ki jo je
in ki jo še vedno zastopa med Slovani
socialna demokracija. Nesmiselno je tedaj
govoriti o kakem podrejenju češke socialne
demokracije procesu nacionalizma. Ste vi
gospodje, ki prihajate k nam ne mi k vam.
To zblizanje vidijo in čutijo seveda tudi
češki sodrugi, zato pa lahko govore tako.
Oni imajo pred seboj moderno in res li-
beralno buržoazijo, liberalne stranke. Vse
kaj drugega je pri nas gospodje okoli
„Edinosti“. Mi takega zblizanja ne vidimo.
Slovensko meščanstvo, kar ga je, je ostalo
še daleč za češkim; ravno tako so ostalo
naše narodne stranke za češkimi.

„Edinost“ je objavila članek, ker je ve-
dela, da naše ljudstvo ne pozna čeških
razmer vsled česar ne bo niti razumelo
pravega pomena članka, in kdor pozna
razmere na Češkem in bo razumel članek,
ta bo priznal, da si je dala „Edinost“ z
njim kľofuto sama sebi, da več nego slo-
venski socialisti imajo potrebo hoditi na
Češko slovenski narodnjaki.

Kadar se hoče primerjati češke s slo-
venskimi socialisti, je treba primerjati tudi
češke s slovenskimi razmerami. Jugoslo-
vanska socialna demokracija nima časa, da
bi se bavila zaradi lepšega pred slovenskimi
narodnjaki, z novo Slovanstvom. Slovenska
socialna demokracija mora vršiti razum
drugega tudi tisto delo, ki so ga izvršile
na Češkem narodno meščanske stranke.
Češki narodnjaki in liberalci so res razši-
rili kulturo med ves češki narod, one so
ljudstvo izobrazile in priborile narodu kul-
turno in gospodarsko, vsled česar tudi po-
litično moč. Vstvarile so narod, ki tekmuje
v vsem z vsemi velikimi narodi. Kaj pa
pri nas, gospodje okoli „Edinosti“. Pri nas
se je učilo in se uči še vedno pohlevnost
in udanost in se nasprotuje socialni de-
mokraciji celo pri kulturnem delu. Saj se
vendar ne more tajiti, da je postalo kul-
turno delo na Slovenskem živo šele tedaj
ko se ga je poprijela socialna demokra-
cija, tedaj šele pred kratkim.

Češki sodrugi imajo pred seboj moderno
liberalno meščanstvo, ki se vedno razvija
in se hoče razvijati. Oni vidijo delo nji-
hovega meščanstva. Imajo tedaj upanje, da
bo lahko še nekaj vstvarilo.

In če ima že nekaj vstvariti zakaj bi ne vstvarilo kaj lahko tudi iz novo Slovanstva. Kaj pa pri nas gospodje? Kaj ste vstvarili vi, kakšno upanje naj imamo mi do vas? Morda zato, ker je na vseslovanskemu shodu tudi par slovenskih meščanov naj spremenimo mi naše mnenje o vas in vašem delu? Češki sodrugi ga niso spreminili napram svojem meščanstvu. Nekaj je že naredilo, zakaj bi ne tudi še nekaj. Vi pa niste nič in če so šli na shod Hribar, Ribař in Gabršček nimamo nobenega zagotovila da boste kaj naredili. — Češki sodrugi upajo da bo tudi neo Slovanstvo koristilo češkemu narodu, ker je češko meščanstvo moderno in delavno, mi te koristi ne moremo pričakovati, ker naše meščanstvo, kar ga je, ni moderno in ni delavno. Od tega tedaj *navidezno* drugačno mnenje, ki ga ima napram neo Slovanstvu sodr. Krejči in mi. Pravimo navidezno. Za tisto Slovanstvo za katero se zavzema sodr. Krejči, se zavzemamo tudi mi. Toda vseslovanski shod v Pragi nima s tistim Slovanstvom prav nič opraviti.

Ampak kam bi šli, če bi hoteli še dokazovati da je neoslovanstvo Hribarja popolnoma drugačno od neoslovanstva češke in slovenske socialne demokracije. — Razlike ni tedaj med češko in jugoslovansko socialno demokracijo, ampak med slovenskim in češkim meščanstvom. Samo objavljati članke in se navduševati za neo Slovanstvo pri Čehih, ni še nič narejenega. Češka buržoazija lahko misli na velike stvari, ker je svoje malo delo takorekoč izvršila. Ona se je že preživela v krogu malih razmer sedaj stremi za višjimi. Vse drugo je na Slovenskem. Da se slovenski narodnjaki navdušujejo za veliko slovansko banko in enake reči je vse prav ampak to izgleda tako, kakor da bi človek brez srajce zahteval frak in cilindar.

Sicer pa če so imeli gospodje okoli „Edinosti“ potrebo vedeti stališče vse slovanske soc. dem. stranke o stališču ki ga zavzema o slovanstvu ni res bilo treba iti na Češko, in prevajati iz češčine. O tem je že ravno tako pisal marsikateri slovenski socialni demokrat, ki vživa veliko večji ugled pri izobraženemu češkemu ljudstvu nego vse slovansko meščanstvo s Hribarjem vred. Je že tako, naši narodnjaki molče če predava ali piše o resnem vseslovanstvu E. Kristan ali kak drug slov. socialistični pisatelj ali politik, ker se boje da ne bi otemnela polslepa luč Hribarjeva. Kajti, kaj bi potem z nje?

In naposled smo pa tudi pri vedno eni in isti igri. Narodno meščanstvo hvali vedno socialno demokracijo vseh narodov samo isto svojega ne. Pri socialistih drugih narodov iščejo samo taka dejanja s katerimi mislijo pobiti svoje socialiste. Pa čemu bi še govorili? Kdor čita slov. in ital. narodne časopise v Trstu, ta bo takoj na jasnem o tej meščanski igri. Italijani pravijo da smo slov. socialisti narodni šovinisti. „Edinost“ pa trdi ravno isto o italijanskih socialistih. Sedaj si je zbrala češke sodrugi in si je dala klofuto, kajti tista sedaj tako velika češka soc. dem. ki tvori tako uplivni faktor ni za „Edinost“ pri agitaciji za splošno volilno pravico niti ekzistirala. — Takrat jo je negirala in proslavljala Klofača kakor sedaj Mandiča. Stvari so se spremenile njej na neljubo, pa hoče tudi to izkoristiti ker smatra svoje čitatelje za navadne tepce.

Morda se spremeni kmalu tako tudi pri nas.

U. S.

Zahtevajte po vseh Delavski List
kavarnah in gostilnah

Domače stvari.

Zaupniški zbor.

Zaupniki jugoslov. soc. dem. stranke so vabljeni na važno sejo zaupniškega zbora, ki bo v nedeljo dne 26. t. m. ob 10. uri zjutraj v veliki dvorani Delavskega doma ul. Boschetto 5. II. nad.

DNEVNI RED:

1. Konečni načrt politične organizacije v mestu in okolici.
2. Deželnozborske volitve.
3. Časopisje.
4. Raznosterosti.

Na to važno sejo so vabljeni vsi zaupniki mesta in okolice in sicer zaupniki raznih strok in zaupniki političnega odbora.

Nihče naj ne manjka.

Sodrugom naznanjamo da so odslej uradne ure blagajnika politične organizacije vsak torek, četrtek in petek zvečer od 8. do 9. ure in pol, ob nedeljah pa od 10 do poldne, v Delavskem domu.

Uradne ure upravišča „Delavskega Lista“ so vsak dan od 10 ure do poldne in od 3 do 6 popoldne. Ob nedeljah od 10 do poldne. Ob ponedeljkih, sredah in petkih pa od 8 do 9 in pol zvečer.

Slavno c. k. poštno ravnateljstvo bi opozorili radi zopet enkrat, da naj ukrene nekaj zoper nered, ki obstoji pri razpošiljanju našega lista. Rekli smo že enkrat, da nam prihajajo listi nazaj z opombo »ne sprejemem« in da dotični naročniki reklamirajo potem list pri našem upravištvu. Mi vemo, da poštno ravnateljstvo nima pri tem veliko krivde, toda menda bi ne bilo slabo da se dotične pismonoše, ki mesto donasati list naročnikom ga vračajo z omenjeno opombo bodisi iz malomarnosti ali iz sovraštva do naše stranke, pokliče na red. Tako so skoraj vsi naši naročniki bivajoči v Miramaru in Grinjanu reklamirali list akoravno smo jim ga vedno pošiljali in potem dobivali nazaj z opazko, ne sprejemem. Dva naša tamošnja naročnika nista prejela v roke v dveh mesecih nobenega iztisa našega lista in vendar se nam jih je vračalo z opazko »ne sprejemem«. Naročniki pod barkovljanskim poštnim uradom dobivajo list celo po teden pozneje, če ga sploh dobe. Take nedostatkosti — da ne rečemo kaj drugega — se gode tudi po družih poštnih uradih n. pr. v Bazovici, Nabrežini in povsod na Goriškem. Sl. c. k. poštno ravnateljstvo, naj tedaj vendar pokliče na red one, ki imajo dolžnost vršiti svojo službo nepristransko in točno. Upamo, da ne bomo prisiljeni vrniti se še enkrat k tej neprijetni stvari.

Proti vladnemu terorizmu se je vršil v nedeljo dne 19. t. m. ob 11 in pol uri zjutraj shod v gledišču Fenice. — Shod je bil impozanten, gledišče je bilo natlačeno, natlačeni so bili koridori in uhoji v gledišče. Tudi na ulici je bila zbrana množica, ki ni našla prostora v gledišču.

Shod je otvoril sodr. Fain ki je bil izvoljen tudi predsednikom; zapisnikarjem je bil izvoljen sodr. Sestan. Poročal je sodr. Cerniutx približno tako-le:

Državni uslužbenci so bili vedno tuji mestnemu življenju. Šele v zadnjem času je zavel tudi v njihovih krogih duh novih idej in malo število v nove ideje zaljubljenih mladeničev, je spoznalo in učilo je spoznavati tudi svoje tovariše, da tudi pod njihovo lepo uniformo živi duša proletarijata. Ta mladina prešinjena z novimi idejami, ni marala — naravno — več za ona društva državnih uslužbencev, ki so imele cilj samo zabavati gospodo višjih krogov. Ustanovili so dne 15. septembra 1906 novo društvo, pravcaro organizacijo na katere so navadno ponosni naši delavci. Organizacija je bila popolnoma pravilno ustanovljena in od vlade potrjena. Namen organizacije je bil zboljšati položaj c. k. državnih uslužbencev. Proti organizaciji sami vlada ni mogla nastopiti, ker njeno delovanje ni bilo prav nič nasprotno zakonom. Toda naša vlada se čuti napram svojim uslužbencem tudi kot delodajalec. Ker ni mogla nastopiti proti organizaciji (Fascio) je začela preganjati one osebe, ki so stale na čelu organizaciji in ki so s vso vmeno skrbele za zboljšanje položaja c. k. uslužbencev. Tako se je najprej disciplinarno postopalo, potem pa suspendiralo iz službe uradnika Sestana podpredsednika organizacije in sicer zato ker je javno nastopil, za zboljšanje plač poštnim uslužbencem. Devet let je upravljal redno in zvesto svojo službo in vlagal prispevke v penzijski sklad. Vlada ga je bacnila iz službe, vrgla ga je na cesto brez vsake podpore in v tridesetem letu svojega življenja si je moral slo. Sestan iskati novo ekzistenco. Iz enakih vzrokov je postopala vlada disciplinarno napram sodr. Pase-tu predsedniku omenjene organizacije c. k. uslužbencev. Njega se ni poslalo iz poklalo iz službe ampak pošlje se ga *izven Trsta na deželo in odvzela mu je vlada četrt plače za dve leti*. Takemu postopanju pravimo terorizem, ki ga tržaško delavstvo mora preprečiti. Celo princ Hohelohe je izjavil, po preganjanju sodr. Sestana, da se na tak način ne bo več preganjalo uslužbencev. Toda bile so to besede princa Hohelohe, samo besede, kajti za Sestanom je prišel na vrsto Pase.

Vladni terorizem je zadel že dva voditelja organizacije c. k. uslužbencev in v tem vidimo mi, da hoče dati vlada delodajalec slab vzgled po katerem naj se ravna zoper organizirano delavstvo.

Toda tržaško delavstvo se bo znalo upreti tudi vladnemu terorizmu in menda je gospodom znano, da je tržaški proletarjat tudi zmožen obdržati svojo besedo.

Po končanem poročilu predlaga geovnik sledečo *resolucijo*:

Tržaško delavstvo zbrano na shodu v gledišču Fenice dne 19. julija 1908 vidi v vladnem preganjanju dveh voditeljev zveze c. k. uslužbencev (Fascio) posebno pa v suspendiranju iz službe podpredsednika in v kazni predsednika, nezakonite poskuse, da bi se uničilo organizacijo in teroriziralo njene člane s tem, da se poseže v ekzistenco onih, ki jo vodijo.

Protestira proti vladi zoper tako postopanje, ki jemlje vladnim uslužbencem pravice, ki jim gredo po temeljnih zakonih.

Opozarjajo vlado da se vrne k zakonu, da preneha skušati uničiti organizacijo in že danes izjavijo, da smatrajo vlado odgovorno za vse posledice, katerih bi se moglo poprijeti tržaško delavstvo da brani svobodo koalicijskega prava pred vladnimi napadi.

Za njim je govoril sodr. Pagnini. Potem sodr. Milost ki je pozdravil zborovalce v imenu političnega odbora jugoslov. soc. dem. stranke in slovenskega organiziranega delavstva, ki se pridruži protestu. Pozdrave in izjave solidarnosti so poslale še: društvo civilnih uradnikov (Schivi), skupina uslužbencev zavarovalnic, (Cavazzani) mazinijanci (Benco) itd. Govorili so še Sestan in sodr. Stenico ki predlaga, poldnevno splošno stavko na dan ko odide Pase iz Trsta.

Resolucija poročevalca in predlog sodr. Stenica sta bila enoglasno sprejeta z burnim ploskanjem.

Ko je prečital predsednik še razne izjave solidarnosti iz vseh krajev Avstrije je zaključil ta impozanten shod.

Constatazioncelle. Pod naslovom »Costatazioncelle« je priobčil „L'Indipendente“ glasilo ital. šovinistov, notico v kateri se raduje, da je na nedeljskem shodu v gledišču Fenice govoril sodr. Milost v italijanskem mestu v slovenskem jeziku kakor smo bili vajeni dokler je vodil (?) socialistično politiko sodr. Pittoni, ki je bil zelo naklonjen Slovincem. Tako nekam pravi „Indipendente“. Menda ni treba še posebej omeniti, da je to notico „Edinost“ po svoje prevedla in priobčila s posebnim komentarjem, ki so ga spisali ljudje, ki imajo po mnenju „Edinosti“ zelo obširno duševno obzorje. (N. pr. od kapucinske cerkve pa do vojašnice).

No. „Indipendentu“ lahko povemo, da če je govoril sodr. Milost ital. mesto v slov. jeziku ni storil tega zaradi respektu pred njim. „Edinost“ pa potolažimo lahko s tem, da jim rečemo, da smo storili to zaradi tega, da ji preskrbimo nekoliko materijala za agitacijo proti soc. demokraciji, katerega je v zadnjem času zelo pogoščala. Ampak tistim ljudem, ki trpe duševnega gladu pri zajemanju duševne hrane iz „Edinosti“ povemo, da je govoril sodr. Milost v italijanskem jeziku zaradi tega ker 1.) Shod je bil sklican v ital. jeziku strani političnega odbora ital. soc. dem. stranke, tedaj samo za ital. delavstvo in bi bilo tedaj nesmiselno govoriti navzočim v jeziku, ki ga ne razumejo. 2.) Za ta shod so agitirale tudi nesocialistične stranke in društva vsled česar je bilo na shodu veliko nesocialistov in med temi največ ital. narodnjaških šovinistov, ki bi bili žvižgali sodr. Milostu in zasramovali slov. narod, če bi bil on po nepotrebnem govoril v slov. jeziku. Ker v slov. jeziku govoriti je bilo vsled navzočnosti izključno ital. ljudstva nesmiselno, bi se nam bilo iz vseh strani opravičeno očitalo, da smo hoteli, da bi se slov. narod in slov. jezik zasramovalo, česar pa mi nismo hoteli ne želeli. 3.) Na shodu se je razpravljalo o vladnem terorizmu in izključno o socialno gospodarskih stvareh, pri katerih je imelo jezikovno vprašanje ravno toliko opraviti kakor muha v kaši. Če bi bili mi govorili v slov. jeziku med izključno ital. ljudstvom bi bili (seveda po narodnjaškem mnenju) nesocialisti in bi šovinisti mislili, da jih hočemo izivati in kvariti pomen shoda in škodovati stvari. Mi pa nočemo spravljati v zasmeh naš jezik in naš narod pred ljudi, ki kakor oni okoli „Edinosti“, spe otročje spanje narodnjaškega sovraštva in tudi ne maramo po nepotrebnem vleči nacionalizem v stvari, kjer bi le škodoval in nič koristil. 4.) pa zato, ker so slov. delavci že imeli svoj protestni shod zoper vladni terorizem in nas ni prišel nihče dražiti v ital. jeziku, ki bi ga večina našega delavca ne razumela. Če se je imelo prevesti slov. govor sodr. Milosta je bilo pač najbolje, da ga je prevedel sam.

Toliko v pojasnilo vsem onim kateri je „Edinost“ evangelij. Ni treba pa da posebej omenimo, da bi bila „Edinost“ rada videla, da bi se bilo govorilo v slov. jeziku, da bi se bilo žvižgalo in vpijalo, da bi bila potem ona pisala, da so ital. socialisti žvižgali in zasramovali. Je tako prijetno in lahko pisati o takih stvareh, kaj ne gospa tetka? Škoda le, da socialni demokratje mesto nacionalni logični ldje.

Predavanje v Ljudskem odru v Škorklji. V petek dne 17. t. m. je predaval v Ljudskem odru v Škorklji sodr. Regent o predmetu »Kako je nastalo delavsko vprašanje«. Približno 120 delavcev s svojimi ženami, se je zbralo na praznem vrtu te podružnice priljubljene Ljudskega odra, ki so pazno in z velikim zanimanjem sledili izvajanjem govornika. Je v enournem govoru podal jasno sliko pogojev tega delavstva zanimajočega vprašanja.

Le tako naprej!

Sodrugom in delavcem, ki bivajo v Škorklji priporočamo, da pristopijo vsi to podružnico našega izobraževalnega društva. Na razpolago je lepa čitalnica z velikim številom raznovrstnih slovenskih, italijanskih in nemških časnikov in revij. Tudi knjižnico se je že otvorilo in se knjige izposojajo članom na dom.

Na delo tedaj.

Ljubezen do delavstva naših poslancev. Vsled naše notice pod tem naslovom v kateri smo rekli da med tistimi poslanci, ki niso bili navzoči, ko se je glasovalo za predlog sodr. Ellenbogen, je zahteval 20 milijonov K za železničarje in predlog sodr. Beera, ki je zahteval 4 mil. kron ni bilo tudi dr. Rybařa smo bili od poslednjega sledeči

popravek:

Ni res, da med poslanci, ki so imeli »nujne« opravke, sva bila tudi jaz in Hribar; tudi ni res, da sem jaz tako stokal na shodu v Nar. Domu o slabih razmerah železničarjev, da sem samega pomišljevanja pozabil iti na Dunaj; pač pa je res, da sem brez pomišljanja šel na Dunaj in tudi v dotično sejo in da sem glasoval toliko za Beerov predlog na korist poštne kolikor tudi za Ellenbogenov predlog na korist železničnih uslužbencev.

S spoštovanjem

Dr. Ribař.

V Trstu, dne 21. julija 1908.

Hvala! Dr. Ribař nam je tedaj povedal, da je naredil svojo dolžnost in da smo mi napačno poročali kakor še marsikateri drugi list iz katerih smo mi to stvar posneli katerim pa dr. Rybař ni poslal popravka. To kar smo mi poročali ni bila nobena naša iznajdba ampak le logičen sklep iz poročil časnikov, ki imajo svoje poročevalce v parlamentu. Časniki — in ne samo eden — so poročali, da so vsi navzoči slovenski poslanci glasovali proti omenjenemu predlogu in med navzočimi nismo čitali imena dr. Rybařa. Od tod tedaj naše poročilo. Imamo li prav dr. Rybař ali so imeli prav časniki, o tem bomo poročali v prihodnji števec, kateri objavimo še en enak popravek dr. Rybařja, ki ga danes vsled pomanjkanja prostora nismo mogli objaviti. Dr. Rybař nam bo namreč dovolil, da se obrnemo do dotičnih časnikov. Kakor se vidi tedaj nismo imeli nobenega namena ščuvati ljudstvo proti dr. Rybařu ampak le opozoriti ga na njegovo dolžnost napram onim, ki so mu pomagali do izvolitve. Tudi smo mislili, da kakor večkrat ni ga bilo v parlamentu niti sedaj. Če je naredil svojo dolžnost mu bomo mi hvaležni veliko več nego gospodje okoli „Edinosti“ katerim ni gotovo všeč, da se dr. Rybař zavzema za delavstvo.

S tem bi bili za danes z dr. Rybařem pri kraju. Le par besed še na naslov večno zlobne »Edinosti« ki se pri raznih prilikah dela za pošteno časnikarsko devico, dočim je vsem znano da ne napiše niti vrstice ne da bi imela pri tem hudobne namene. Če pravi »Edinost« da bo ta naša notica o dr. Rybařu, ki jo ona imenuje laž, (ne vemo kdo jo je zato pooblastil) škodovala vgladu naše stranke in listu potem ji povemo da bi vsled umazanih lažij in obrekovanj ki jih je objavila »Edinost« samo do socialne demokracije, sploh ne smela več ekzistirati ne njena stranka ne »Edinost« sama. Toda je že tako. Če je kdo lažnjivec pa misli da so vsi lažnjisci in tat se vedno boji, da bi mu ne kdo kaj vkradel. Taka je »Edinost«. Njenega podtikanja in drekovanja ne vzamemo kratkomalo niti na znanje. Časnik, ki je denunciral revnega študenta, časnik pri katerem sodelujejo obrekovalci prve vrste, časnik ki je pod-

piral krumirstvo in skušal na vse mogoče načine škodovati delavstvu, častnik, ki denarce naše sodruge da prirejajo shode ne da bi jih naznanili oblasti, tak častnik ima proketo malo ali pa nič očitati nobenemu. In tak častnik je »Edinost«. Sama je hudobna pa misli da imajo tudi drugi vedno hudobne namene. Kar se pa tiče sodr. Pittonija, ni bilo treba »Edinosti« prav nič da je povedala da ga ni bilo v parlamentu ko se je glasovalo za dotične predloge. To smo vedeli in vedelo je tudi naše delavstvo. Menda ne bo rekla »Edinost«, da se je socialist Pittoni bal iti glasovati za socialistični predlog. On se ni skrival in delavstvo ve, da če ga ni v parlamentu je potreben pri nas in da koristi delavstvu če tudi je v Trstu veliko več kakor če Rybař sedi v parlamentu deset let.

Toliko za danes duševnim velikanom.

Županstvo v Nabrežini je pač županstvo na Primorskem v Avstriji in je že zraven tega v liberalnih rokah. S tem bi bilo pravzaprav že vse povedano, kajti znana so nam županstva na Primorskem v Avstriji in znano nam je tudi kako skrbje liberalci za blagostanje ljudstva kadar dobe vaje v svoje roke posebno tedaj kadar bi morali zaradi ljudstva prijeti za ušesa svoje pristaše.

Naši čitatelji se gotovo še spominjajo o razmerah v Nabrežinski klavnici proti katerim smo se bojevali. Županstvo je zahtevalo od nas pač imena mesarjev, ki so prodajali meso nezrelih telet, toda volje ukreniti nekaj da bi se ne bila ponavljala ona lumparija strani nabrežinskih mesarjev in da bi se bilo očistilo stanje klavnice, ni imelo nobene. To videč okrajno glavarstvo v Sežani je po energičnem našem nastopu poslalo nabrežinskemu županstvu ukaz, da se mora pokriti prostor pri klavnici kamor se meče suhe odpadke blaga, da se mora narediti boljši pokrov nad lužo kamor se spušča kri in druge odpadke, da se mora klavnico popolnoma očistiti in pobarvati vse štiri stene z oljem na dva ali več metrov visoko, da bo možno klavnico lažje čistiti itd. *Od vsega tega pa ni dalo nabrežinsko županstvo še nič izvršiti.* Tudi osebe, ki naj bi nadomestovale dr. Svobodo v njegovi odsotnosti pri pregledavanju blaga ni še županstvo najelo. Kaj misli gospod Caharija, da za nabrežinskega župana ne velja noben zakon, noben ukaz. Stvari, ki mu jih nalaga okr. glavarstvo sme on izvršiti ne da bi bilo treba zato seje občinskega sveta. S tem se ne bo mogel izgovarjati. Kaj pa čaka tedaj, morda da bi nabrežinsko ljudstvo zgubilo potrpljenje?

Mi ga tedaj zopet enkrat pozivljamo da izvrši takoj dano mu nalogo ki je nujno potrebna. Na zdravje ljudstva in higijeno je treba tudi nekoliko paziti.

Seveda smo mi pri tem pozabili, da župan Caharija le s težavo ukazuje podjetniku Cahariji, ki je plačan, da čisti lužo pred klavnico ki pravkar ni v posebno lepem stanju.

Kaj je treba, da se zniža cena mesu in drugim živilam, to smo se naučili prav pred tednom v Nabrežini. Delavci so sprožili (in jo bodo tudi uresničili) misel ustanoviti lastno mesnico in priredili v to svrhu tudi shod. Takoj drugi dan so nabrežinski mesarji, ki so prej vedno trdili, da po nižji ceni ne morejo mesa prodajati so ga začeli prodajati po K 1'20 in pozneje celo (tako se nam je pisalo) po K 1'16. Ustrašili so se tedaj ljudske mesnice. To je zopet dokaz, da delavstvo in ljudstvo sploh ne bo doseglo s prošnjami nikdar ničesar, ampak vse le potom lastnega dela. Da se sedanji trgovci boje konsumnih zadrug kakor hudiča, vedo že zakaj. Toda če v strahu oni znižajo cene, da bi se ljudstvu prikupili, to, ljudstvo ne sme prav nič brigati, ampak naprej naj gre po svoji poti. Potom gospodarske, strokovne in politične organizacije se bo ljudstvo prav gotovo osamosvojilo iz kremplev današnjega kapitalističnega izkoriščevanja.

To naj si vsi dobro zapomnijo!

Mednarodni kapitalizem. Prejeli smo in objavimo. — Slovenski kapitalist Gorup in podjetnik Martelane, oba znana tukajšnja narodnjaka, sta v družbi prevzela nekaj pristanišnih del, ki se ravnokar izvršujejo v našem pristanišču. Martelane bi imel oskrbeti vodstvo in delo, Gorup pa bi to podjetje financiral. Nastale so pa med njima difference in Gorup je nakorist sebi in neki drugi ptuji tvrdki odstopil od pogodbe, nakar je Martelane nastopil kakor tožitelj radi škode, ki jo je trpel vsled tega. Kakor slišimo je ta tožba sedaj končana in sicer neugodno za tožitelja

Martelanea, kateri mora sedaj poravnati velike pravdne troške. Gorup pa bode k svojim milijončkom pridelal nekoliko večjo svoto, kakor bi jo sicer v družbi z Martelancem. Njemu nič ne dé, da bo ostali dobiček namestu Slovenca spravil v žep Italijan. Niti na misel nam ne pride, da bi hoteli morda simpatizirati z Martelancem, temuž pokazati hočemo samo, da so ti narodnjaki vsi enaki, kadar gre za denar. Narodnjaki so le toliko časa, dokler jim to nese, ko se jim pa pokaže boljši dobiček, pozabijo na svoje narodnjaštvo. Gorup n. pr. nič ne ženi, da je s tem podelil nekaj tisočakov, da ne govorimo o milijonih, svojemu narodnemu nasprotniku, katere bi sicer dobil Slovenec; od svojega, na ta način povečanega dobička bode pa daroval v narodne namene, ker nima drobiža, recimo 50 K in s tem si bode ohranil slavo narodnega mecen. Narodno časopisje pa, katero sedaj molči o tej stvari, bode z vznešenimi besedami proslavljalo njegovo dobro srce in ljubezen do domovine. Mi pa imamo en dokaz več, da so tudi kapitalisti internacionalni, ter da se more ljudstvo ubraniti njihovega izmozgavanja le potom internacionalne socijalne demokracije.

Pa bog ne daj, da bi dala vlada za boljši kup delo Italijanu mesto za dražji Slovencu, potem bi naše časopisje gotovo ne molčalo.

Iz Gropade smo prejeli sledeče pismo, ki naj bi bilo nekak odgovor na naš dopis iz bazovske fare, ki smo ga objavili v 28. št. našega lista.

„Resnici na ljubo. Dopis, ki ste ga objavili v 28. št. Vašega cenjenega lista pod naslovom »Iz bazovske fare« ne odgovarja resnici, kajti ni res, da bi šli Gropajci v ogenj za škofa Nagla, ki ne mara slišati slovenskega jezika ne v cerkvi ne v javnosti. Da se je postavil slavalok in da se je okinčalo, so se trudili naš »capovilla« in cerkveno starešinstvo. Toda mi zavedni Gropajci se nismo brigali za njih kinčanje ne za slavalok kajti čutili smo, da je nam Gropajcem več v sramoto nego v čast. V Gropadi nas je še zavednih mož, ki gori- mo za svoj mili slovenski narod, nikakor pa ne za škofa. Tudi smo še pri zdravi pameti. Ali ker je že tako, da se dobi ljuliko med pšenico, se je je dobilo tudi pri nas».

Gropajcem, ki so nam poslali to pismee nekoliko besedi. V prvi vrsti ni to noben popravek pač pa potrdilo, da je naš dopis iz bazovske fare odgovarjal resnici. Saj nismo navedli nobenih imen samo povedali smo, da je bil prirejen slavalok in da so šli Gropajci nasproti škofu s križem in zastavo. In tistih, ki so šli nasproti in so sprejeli škofov blagoslov ni bilo malo ampak prepričani smo in prepričani so tudi oni, ki so nam poslali gorenje pismo, da jih je bilo veliko več nego je onih zavednih gropajcev, ki se ne navdušujejo za škofa Nagla. Nihče ni trdil, da so zavedni Gropajci brez pameti, ampak da je brez pameti ono ljudstvo, ki je trepetaje se klanjal apostolskemu nasledniku, ko je delil blagoslov. Tisto ljudstvo pa bi bilo gotovo poskakalo v ogenj, če bi bil to škof ukazal.

Nismo imeli nobene dolžnosti objaviti pismo tudi zaradi tega ne, ker ni imelo nobenega podpisa. Toda objavili smo ga, ker nam je ležeče na tem, da dokažemo javnosti, da je v vsaki okoliščini vsaki krog zavednih mož in mladeničev, ki nimajo nobenega namena slediti kranjskemu klerikalizmu, ki ga nekateri priporočajo tudi pri nas. Ampak tem možem in mladeničem bi priporočali, da kadar opazujejo stvari, naj ne gledajo same sebe. Zamižati pred resnico samo škoduje onemu ki se bojuje. Resnica je, da je v Gropadi tako, kakor smo objavili v našem listu. — Ne tajiti česar res obstoji, kajti s tajejem se ne doseže ničesar in tudi sovražniku se prav nič ne škoduje. Zaveden bojevnik se mora zavedati tudi moči svojega nasprotnika in razmer sploh. Vedeti ničesar o sovražniku nočejo samo tisti, ki se v boj nočejo spuščati. In boj mora biti resen — kajti z besedami o narodni ljubezni, o mili domovini itd. se ne opravi več ničesar. Nihče ne verjame odkritosrčnosti takih besed, kajti izrabljalo se jih je in potom njih izkoriščalo. Zgubilo so kredit. Danes se pobaha z njimi klerikalec in liberalce, kodservativec in modernist in če bi smatrali ljudstvo za tepce bi se pobahali tudi mi. Na delo tedaj in trebite ljuliko od pšenice!

Javna dražba nedvignjenega blaga se vrši v četrtek dne 23. t. m. ob 10. uri zjutraj v skladišču južne železnice za od- dajanje blaga št. 2 II. nad.

Predmeti, ki se imajo prodati, se prisodijo tistim, ki ponudijo največ, položijo takoj zdražnino in odpeljejo blago. Seznam teh predmetov je priložen v vestibulu osebnega kolodvora. Pod vzklikno ceno se blago ne proda.

Okrajna bolniška blagajna v Trstu. Štev. bolnikov ostalo od XXVIII. tedna (od 5. julija do 11. julija) je 1335. Novih bolnikov, ki dobivajo subvencije v XXIX. tednu t. j. od 12. julija do 18. julija je 756. Število odpadlih bolnikov v poslednjem tednu je 744. Odpadlo je tedaj 9560 dni subvencije. Bolnikov, ki uživajo subvencijo ostane v blagajni še 1367 od katerih zdravijo specialisti 381 bolnikov in sicer 129 radi spolnih in kožnih bolezni 135 bolnikov je pa v bolnišnici.

Od 1. januarja pa do 18. julija je bilo naznanjenih 17,991 novih bolnikov, odpadlo jih je pa 17806 t. j. 244,724 dni bolezni.

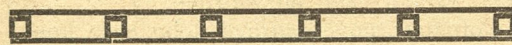
Blagajni naznanjenih porodov je bilo v pretečenem tednu 10 in 5 članov je umrlo.

Od prvega januarja pa do 18. julija šteje bolniška blagajna 296 porodov in 232 slučajev smrti.

Porodnih, bolniških podpor in podpor v slučaju smrti se je izplačalo v pretečenem tednu 18,245.01 K.

Od prvega januarja pa do 18. julija se plačalo 539,553.92 K podpor.

Stanje članov je sledeče: Ob zaključku XXVIII. tedna je imela blagajna 39,305 članov. V XXIX. tednu je pristopilo 1653 novih članov. Izstopilo jih je 1690. Ostane jih ob zaključku XXIX. tedna tedaj 39,268 članov.

Cenjene naročnike, ki še niso ponovili naročnine za III. četrtletje prosimo, da store to v najkrajšem času, ako nočejo, da se jim list ustavi.

DOPISI.

GORIŠKO.

Gorica. Južni železničarji so vabljeni da se udeleže v velikem številu shoda, ki ga priredi podružnica I. železničarske organizacije v Gorici. Shod se bo vršil v torek dne 28. t. m. ob 7. uri zvečer v *gostilni Maxzalini* ul. Aquilea. Dnevni red je objavljen na vabilih.

Pridite vsi!

Nabrežina. Naši liberalci. Oglejmo si še nekoliko naše naprednjake in njih delovanje na *narodni podlagi*. To so vam pravi boritelji za narodne interese v mili nam Avstriji. Njih delovanje bode zapisano v zlati knjigi nabrežinske zgodovine, katero najbrž poklonijo Hribarju, da jo prenese ruskemu caru v Petrograd. Naši naprednjaki, bolje bi bilo rečeno, nazadnjaki, zastopajo tudi klerikalno stranko. Vsako nedeljo se jih vidi pred cerkvijo, ki nestrpno čakajo maše, kakor pes na kos mesa. Tu se pogovarjajo največ o politiki; zastopijo pa se nekateri ravno toliko, kakor zajec na boben. Ko odzveni snamejo klobuke raz glav in hajd v cerkev. Tu se vdajo v božjo milost in v milost g. nuncia. Naprednost pa pustijo za ta čas pred cerkvijo, da opazujejo kdo je bil kdo ne pri maši. Sedaj pa jim nastane maščevalnost v srečanju proti onim, ki se niso udeležili srednjeveške ceremonije. Izobražene ljudi, katerim se zdi neumno hoditi izgubljeni čas v ono gnezdo — cerkev, pripravljeni bi bili nekateri naprednjaki jih ugonobiti. Žalostno je tudi izmed inteligence gledati naše učitelstvo, ki proti svojemu prepričanju prehaja v cerkev, da si s tem pridobi pri naprednjakih simpatije in naklonjenosti. Gorje, če bi kdo izmed učiteljev ne zahajal v cerkev, preganjali bi ga kot brezverca toliko časa, da bi moral pobrati šila in kopita ter zapustiti napredno Nabrežino. Kdor ni imel prilike čitati in nekoliko preštudirati zgodovino srednjega veka, naj pride v Nabrežino, tu bo imel njeno prisposodob. Če je kaka cerkvena slavnost, vihrajo na trgu vsakovrstne zastave, katere razobesi občina, a v največjem številu črno-rumene zastave. Torej na tak dan jih nadvlada oni za nas Slovence nesrečni *patrijotizem*.

Ko je bila v Gorici dirka slovenskih kolesarjev prepovedana, besneli so naši naprednjaki kakor levi napram postopanju Italijanov. Človek bi res mislil, da en dan ali drugi se podajo v Gorico ter vse Ita-

lijane in ondote italijanske prodajalne uničijo. Kaj pa v Nabrežini? Tu je že nekoliko let ustanovljena delavska konsumna zadruga in cvete jako lepo toda ne zaradi naprednjakov. Javnosti naj bode povedano, da večina naših naprednjakov se poslužuje pri nekem italijanskem trgovcu, ki spada v vrsto Maranija, namesto pri delavski konsumni zadrugi. To je naravnost sramota za vas Nabrežino, da ima take naprednjake, ki podpira priklatenega Italijana, namesto domače delavstvo! Upajo pa se še nekateri točli v enomer po prsih, da so napredni in da delavstvo je nazadnjaško in protinarodno. To se pravi samemu sebi pesek v oči metati. Povedano pa vam bodi naprednjaki, da mi delavci delujemo v veliki meri bolj za narod nego vi in da živite še v srednjem veku mi pa v XX. stoletju. Vam je mari za narodnost, kakor za lanski sneg, samo da so vaše malhe polne. Dokaz naše naprednosti je tudi knjižnica, katero gmotno podpiramo in se neumorno trudimo za nje obstanek. Večini naprednjakov je knjižnica trn v peti in ugonobili bi jo v eni noči, če bi jo mogli. Naprednjaki — magnati bi hoteli, da bi mi delavci ostali v temi, kakor smo bili nekdaj ter da bi jim bili za sužnje, oni pa da bi si kopičili velike kapitale. Toliko za danes. Narodna napredna stranka se lahko ponaša s takimi vrlimi naprednjaki!

Miren. Naši klerikalci so jako čudni ljudje. Kar danes priporočajo, jutri taje in narobe. Kakor marsikje drugje imamo tudi pri nas svoje katoliško društvo, ki obstoji že kakih 17 let. Koristilo ni seveda nobeni stvari kajti spalo je celih 15 let. Zbudili so ga zopet pred dvemi leti. Socialisti so se začeli gibati in to je zbudilo naše klerikalce. Sedaj so začeli beračiti za društveno zastavo, ki so jo tudi kupili in z velikim bobnanjem jo blagoslovili. Zastavo se je imelo nositi za vsakim umrlim članom. Tako so pridobili zase lep del našega ljudstva, ki hrepeni za mrtvaškimi zastavami. Toda vse je bilo le momentalno navdušenje. Mirsko ljudstvo ni bilo še nikdar stanovitno in to je peko in peče klerikalce. Ker po tej poti ni šlo so začeli iskati drugo. Ustanovili so organizacijo strojarjev. Toda še dobro se ni porodila je že ni bilo več. Ker se jim tudi ta ni posrečila so začeli zbirati mladino, da bi ustanovili mladeniško društvo Slavček. Društvo bi moralo biti nestransko in nobenega časnika bi ne smelo imeti(?)

Tako so živeli eno leto. Tedaj so pa začeli klerikalni kolovodje kazati svoje rozičke. Začeli so gledati po strani svobodomiselnost mladino, toda da bi jo obdržali v svojem društvu so upeljali v društvo telovadbo proti katerej so pred leti gmeli po vseh klerikalnih listih. Dr. Mahnič je v Rimskem katoliku pripovedoval, da so telovadbo znašli framasoni, zato da bi izvežbali ljudstvo za časa kake revolucije. Framasonska družba je pa hudičeva, tudi telovadba je tedaj hudičeva iznajdba. Sedaj se pa sami poslužujejo te hudičeve iznajdbe. Sila kola lomi. Sicer so pa to hudičevu iznajdbo blagoslovili in sedaj imajo blagoslovljeno telovadbo.

Pri nas vlada sedaj velika obrtna kriza. Že marsikateremu delodajalcu preti polom. (O tem bomo govorili v prih. številu, ker prinesemo statistične podatke). Sedaj bi hoteli ustanoviti zadrugo in iščejo zadrugarjev. Tudi mi priznamo potrebo take organizacije. Videti hočemo kaj bo iz tega in bomo potem tudi poročali.

Občni zbor delavskega izobraževalnega društva v Mirnu se je vršil pretečeno nedeljo. Po daljši razpravi se je izvolil sledeči odbor: Predsednik, Leopold Petejan; tajnik, Anton Kolavčič; blagajnik, Ivan Cotič, preds. namestnik, Vincenc Šanta; odborniki, Rebec Josip in Ignac Novina; pregledovalci računov, Boškin Josip; Grober Lovrene.

Društvo ima svoj sedež v dvorani Ivana Cotič. Svoje delovanje začne s 1. avg. t. l.

Sodruge in tovariše pozivljamo da pridno agitirajo, delavcem pa priporočamo da pridno pristopajo našemu društvu. Čim več nas bo, tem lažje bo izpolnjevalo društvo svoje dolžnosti.

ISTRA.

Opatija. Pretečeno nedeljo se je vršil tu zaupni sestanek sodrugov. Na sestanku se je razpravljalo o ustanovitvi volilno okrajne organizacije jugoslov. soc. dem. stranke. Nadalje se je razpravljalo o pripravi za prihodnje deželnozborske volitve v Istri. Na ta sestanek je bil povabljen tudi sodr. Petejan iz Pulja, ki je poročal o pomenu in nalogi volilnookrajne organizacije in o prih. deželnozborskih volitvah

v Istri pri katerih nastopi prvič tudi naša stranka. Govorilo je še več navzočih sodr. in se je potem enoglasno sklenilo ustanoviti volilnookrajno organizacijo s sedežem v Opatiji, katera bo imela za sedaj nalogo ustanavljati lokalne organizacije po vseh vaseh volilnega okraja Voloska, Lovrana, Kastva. Izvolil se je nato pripravljalni odbor sestojč iz sodrugov: Miha Potočki, Jernej Grane in Hinko Rapp. Nato se je sklenilo sklicati v Opatiji v najkrajšem času javen ljudski shod.

Labinj. V ponedeljek dne 20. t. m. se je vršil pri nas zaupni shod. Poročal je sodr. Petejan iz Pulja o potrebi močne politične organizacije in o prih. deželnozborskih volitvah. Pojasnil je načrt volilne agitacije, ki ga mislimo izvršiti v volilnem boju. Nato se je razvila živahna debata o pripravah in sredstvih volilnega boja. Sklenilo se je, da se ima pričeti takoj z volilno agitacijo.

Strokovno gibanje v Labinju. Naša strokovna rudarska organizacija narašča z nenavadno hitrostjo. V tem letu upamo da pridobimo za našo organizacijo vse delavce ki delajo v našem rudniku. Sedaj imamo že 900 članov, vseh delavcev je pa 1100. Račun organizacije v mesecih marca, aprila in maja je sledeči: Dohodkov K 1752'95. Troškov pa K 793'78. Ti se razdele: bolniške podpore K 654'30; izredne podpore in podpore v slučajih smrti K 64; odstotki lokalni blagajni K 75—; poslalo centrali 959'17. Premoženje lokalne blagajne je znašalo do 31. maja 675'45 K.

Društvene stvari.

Podružnica Ljudskega odra v Škorklji priredi v petek (danes) dne 27. t. m. predavanje. Predaval bo sodrug I. Regent o predmetu „Kapital in kapitalizem“. Sodruga, prijatelje in delavce sploh vabimo, da se udeležijo tega predavanja v velikem številu. Predavanje prične ob 8. uri zvečer; vrši se v prostorih podružnice ul. Commerciale št. 16.

Organizacija sodarjev naznanja, da vsled slabega vremena pretekle nedelje se vrši velika veselica v nedeljo dne 26. t. m. ob 3. uri popoldne na vrtu gostilne Gombač (prej Bivio) pri Sv. Ivanu nasproti tovarne olja. Na dnevnem redu je: petje, godba, tamburice, tombvla, šaljiva pošta in ples. Med dobinki je tudi en janček, kapun, dežnik itd. Vrt bo krasno razsvetljen in okinčan. Sodarje in sodruga vabimo, da se vdeležijo te delavske veselice v velikem številu.

Skupina mehanikarjev naznanja svojim članom, da priredi v svrhu izobrazbe, izlet v izvirke brojence (Aurisina) in sicer v nedeljo dne 26. t. m. točno ob 7. in pol uri zjutraj s parnikom S. Giusto. Vrnitev ob 8. uri pop.

Skupina lesnih delavcev vabi vse svoje člane na mesečno zborovanje, ki bode v nedeljo dne 26. t. m. ob 10. uri zjutraj v Delavskem domu ul. Boschetto 5. Dnevni red je sieleči: Poročilo blagajnika; poročilo o delovanju osrednje zveze; volitev blagajnikovega namestnika; Razno. Sodruga pozivljamo na obilo vdeležbo. — Vodstvo te skupine ima sejo vsako sredo ob 8. uri zvečer.

Delavsko gibanje.

Shod železničarjev. V sredo dne 22. t. m. se je vršil v delavskem domu shod železničarjev, ki ste ga sklicale podružnica I. in II. organizacije železničarjev uslužbenih na južni železnici. Predsedoval je sodr. Jernejčič. Poročal je sodr. Kopač o načrtu doklade za Kras, ki ga je naredilo železnično vodstvo v Trstu. Vodstvo južne železnice je pred kratkim obljubilo svojim uslužbencem, da se bo ravnalo z njimi pri tem vprašanju kakor z državnimi železničarji. V to svrhu je tudi vodstvo razposlalo posebno okrožnico (385/a) ki je pa tuk. železniške oblasti niso razumele. Načrt, ki ga je sestavilo tržaško vodstvo bi škodovalo nekaterim strokam. Treba je tedaj, da postavijo železničarji sami prste vmes, da se prepreči krivice pri delitvi doklade za Kras.

Po daljši debati katere so se vdeležili razni od velikega števila železničarjev se je sklenilo prirediti v Rojanu dne 28. t. m. veliki shod uslužbencev južne železnice kjer se bo sklenilo, kako se ima postopati.

Naposled so se navzoči enoglasno izrekli, da se vdeležijo velike železničarske manifestacije, ki bode v Ljubljani v nedeljo dne 26. t. m. Kar je ta dan železničarjev prostih pridejo vsi v Ljubljano.

Skupina pomorskih uslužben-cev je imela v torek dne 24. t. m. zborovanje v Delavskem domu. Po daljši razpravi, so navzoči sklenili poslati zvezi delodajalcev, za upravni svet avstrijskega Lloydja sledeči opomin:

„Na našo spomenico, ki smo jo vam predložili dne 10. aprila 1908 nismo dobili še nobenega odgovora. Vabimo Vas tedaj da nam naznanite odgovor v čim mogoče krajšem času.

Vodstvo.

Kmečka delavska gospodarska zadruga v Dobravljah na Goriškem.

Kmečka delavska gospodarska zadruga v Dobravljah na Goriškem je že začela vpisovati ude. Upisnina znaša 2 kroni, deleži so pa po 25 kron. Vsak vzame lahko več deležev toda največ deset. Deleže se plača lahko takoj v gotovini ali v grojzdu. Delavci, ki ne morejo plačati takoj vsega deleža, plačujejo lahko na mesečne obroke po eno krono. Tako izplačajo v dveh letih ves delež.

Natančnejša pojasnila o tej naši zadrugi objavimo v eni prih. številki.

Zanimanje za to zadrugo je veliko med kmeti in delavci. Toda tudizunanji delavci pristopijo lahko tej zadrugi in mi priporočamo našim delavcem da pristopijo na pomoč Dobraveljskim tovarišem. Čim več bo število udov, tem več bodo koristi ki bodo vživali člani od zadruge.

Potom te nove zadruge dobe naše konsumne zadruge pošteno vinsko kapljico in druge pridelke naravnost brez nepotrebnih špekulantov. Zavedno tržaško delavstvo, ki je upravičeno ponosno na svoje konsumne zadruge, bo gotovo pripomoglo goriškim sodrugom vršiti zadržno delo v prid osamosvojitve delavstva in kmetijstva od kapitalističnega suženjstva. Naše delavstvo pozna koristi zadrug in ve da čim več so te razširjene med delavstvo in kmetijstvo tem več so koristi. Na delo tedaj. In ako bo naše ljudstvo sledilo vzgledu naprednejših dežel, bo v najkrajšem času postalo gospodar kapitala in priborilo si bo izdelovati blago na svoj račun in prodajati direktno konsumentu odnosno kupovati ga direktno pri producentu poljedelcu. Ljudstvo mora razumeti, da mora postati, ako si hoče zboljšati svoje razmere, sam svoj trgovec. Delavci! Kmetje! Na delo in zmaga bo naša.

Kdor želi pristopiti tej naši zadrugi naj piše za sedaj na sledeči naslov:

Vodstvo

Kmečke delavske gospodarske zadruge

Skrilje št. 96.

p. Sv. Križ-Cesta — Goriško.

Izdajatelj in odgovorni urednik VINKO KERMOLJ.
Tiska. TISKARNA MODERNA M. Susmel & Comp.
ulica della Zonta 8.

Delavci! Sodrugi! Somišljeniki!

Naročajte „Delavski List“
in širite

Zadruga lesnih delavcev izdeluje

pohištva, izložbe prodajaln, kakor vsa druga lesna dela.

Delavnica: Trst - Ulica Ferriera št. 3 - Trst.

Tovarna testnine z jajci
Ernesto A. Vodopivec
Trst, ul. Farneto št. 13.

Fran Manià
TRST

ulica Machiavelli št. 8.

Skladišče oglja, premoga in drv.

Pošiljanje na dom na vsako stran mesta.

ANTON CECH

TRST - Ulica Fonderia št. 12.

Zaloga najboljših dalmatinskih in istrskih vin
Marsale, Vermuth, i. t. d.

Odlikovani elektro fotografski atelje
za moderno slikanje

A. JERKIĆ

Via delle Poste 10

se priporoča v izdelovanje vseh v fotografsko stroko spadajočih del. — Cene zmerne. — Slikanje se vrši pri čarobni električni razsvetljavi do 7 ure zvečer.

Skladišče

ameriških mrežic in aparatov
za električno in plinovo luč

E. WÖFLER - TRST

ulica delle Acque št. 20.

FRATELLI PAGANI

TRST. Ulica Acquedotto št. 6.

Velika zbirka igrač, okraskov, parfumarij, mila, ovratnikov, zapestnikov,
kravat, i. t. d.

Urad:

ulica VINCENZO
BELLINI št. 13

(blizu cerkve Sv. Antona
novega)

Telefon št. 1402-1403

Novo pogrebno društvo

Na razpolago ima nove in bogate pogrebne vozove.

VELIKA ZBIRKA SVEČ

Prodaja na drobno in debelo.

Vsako pogrebno naročilo izvrši točno. Cene zmerne.
VODSTO.

KNJIGOVEZNICA PIPPAN & BORTUZZO

ulica Valdirivo št. 19,

II. nad.

Izdeluje najfinejša in tržna
dela po zelo nizki ceni.

Gostilna „Alla Lealtà“

ANTON SAITZ

ulica delle Acque

Vina najfinejša, domača kuhinja

Družinske zabave.

Gostilna „Casa del Popolo“

(Zadružna delavska gostilna)

Trst, ul. S. Lazzaro in ul. S. Catterina

Domača kuhinja vedno dobro preskrbljena.

Cene zmerne.

Shajališče zunanjih sodrugov.